

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่มีความสำคัญที่สุดประการหนึ่ง ได้แก่ หลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษา กล่าวคือ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลมีอำนาจผูกพันคู่ความในคดี (และบุคคลภายนอกเฉพาะบางกรณี) ให้ยอมรับผลแห่งคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น และคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นจะต้องสามารถบังคับคดีให้เกิดผลอย่างจริงจังได้ด้วย ซึ่งเป็นหลักการที่สอดคล้องกับความยุติธรรม เพราะการปฏิบัติตามกฎหมาย คือ วัตถุประสงค์และผลของกฎหมาย และผลของกฎหมายย่อมขึ้นอยู่กับ การบังคับคดี

ประเทศไทยได้ยอมรับหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้น โดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 145 ว่า

ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการอุทธรณ์ฎีกาและการพิจารณาใหม่ คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ๆ ให้ถือว่าผูกพันคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลที่พิพากษาหรือมีคำสั่ง นับตั้งแต่วันที่คำพิพากษาหรือมีคำสั่งจนถึงวันที่คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ถูกเปลี่ยนแปลง แก้ไข กลับหรือดลเสีย ถ้าหากมี

ถึงแม้ศาลจะได้กล่าวไว้โดยทั่วไปว่าให้ใช้คำพิพากษายังบังคับแก่บุคคลภายนอก ซึ่งมีได้เป็นคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลด้วยก็ดี คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นย่อมไม่ผูกพันบุคคลภายนอก เว้นแต่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 142 (1), 245 และ 274 และในข้อต่อไปนี้

(1) คำพิพากษาเกี่ยวกับฐานะหรือความสามารถของบุคคล หรือคำพิพากษาสั่งให้เลิกนิติบุคคล หรือคำสั่งเรื่องล้มละลายเหล่านี้ บุคคลภายนอกจะยกขึ้นอ้างอิงหรือจะใช้ยื่นแก่บุคคลภายนอกก็ได้

(2) คำพิพากษาที่วินิจฉัยถึงกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินใด ๆ เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งอาจใช้ยื่นแก่บุคคลภายนอกได้ เว้นแต่บุคคลภายนอกนั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมีสิทธิดีกว่า

แต่บทบัญญัติมาตราดังกล่าวยังคงมีปัญหาที่น่าจะได้รับการวิเคราะห์ ได้แก่

- 1) ปัญหาการตีความกฎหมาย เช่น หากการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีก่อนไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอำนาจฟ้อง เขตอำนาจศาล การส่งหมายเรียก และสำเนาคำฟ้อง หรือการนิพากษานอกประเด็นคำฟ้องหรือเกินคำขอ คู่ความจะต้องผูกพันตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลนั้นหรือไม่
- 2) ปัญหาเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักเกณฑ์ กล่าวคือ ในกรณีที่คำพิพากษาผูกพันคู่ความ แต่คำพิพากษานั้นขัดต่อกฎหมาย หรือขัดต่อความเป็นธรรม เพราะพยานหลักฐานที่ศาลเชื่อถือเป็นพยานหลักฐานเท็จ หรือพยานหลักฐานปลอม เป็นต้น ควรที่จะให้มีการผูกพันหรือไม่ หรือควรจะเพิกถอนเสีย

สมมุติฐาน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 145 ได้แนวความคิดมาจากหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษา และหลักกฎหมายปิดปาก กล่าวคือคำพิพากษาของศาลจะต้องมีความศักดิ์สิทธิ์ ผูกพันและปิดปากคู่ความหรือบุคคลภายนอก (เฉพาะบางกรณี) มิให้โต้เถียงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเป็นอย่างอื่นได้ โดยมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนเพื่อที่จะยุติข้อพิพาทต่าง ๆ และวัตถุประสงค์ในแง่เศรษฐกิจ มิให้มีการเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดีกันเกินไป แต่เนื่องจากบทมาตราดังกล่าวมีข้อบกพร่องเกินเกินไป ไม่ยืดหยุ่นเพียงพอ จึงเปิดโอกาสให้ผู้ไม่สุจริตอาศัยความไม่รู้ถึงการดำเนินคดีของบุคคลภายนอก การฉ้อฉล ตลอดจนความผิดพลาดของศาล เอารัดเอาเปรียบคู่ความหรือบุคคลภายนอก การตีความกฎหมายย่อมช่วยสร้างคุณธรรมแก่ปัญหาเช่นนี้ได้ แต่การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยให้มีการพิจารณาใหม่ในเหตุต่าง ๆ หรือยอมให้บุคคลภายนอกปฏิเสธความผูกพันตามคำพิพากษาได้เป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว

วัตถุประสงค์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบหลักเกณฑ์ แนวความคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับประมวลกฎหมายวิธี

พิจารณาความแห่ง มาตรา 145 รวมทั้งบทมาตราอื่นหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. เพื่อเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแห่ง มาตรา 145

3. เพื่อทราบหลักกฎหมายต่างประเทศและเสนอความเห็นในการประยุกต์ใช้ การตีความหรือปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความแห่งของไทย

ขอบเขตการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งเน้นให้คำตอบปัญหาเกี่ยวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแห่ง มาตรา 145 อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์กฎหมายคงต้องพิจารณาวิเคราะห์มาตราอื่นหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องจึงจะได้คำตอบที่ถูกต้อง ดังนั้น จึงหลีกเลี่ยงมิได้ที่จะต้องกล่าวถึงบทกฎหมายมาตราอื่นหรือกฎหมายอื่น เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแห่ง มาตรา 282 และ 312 เป็นต้น หรือกฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติล้มละลาย พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน ตลอดจนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยจะวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา บางประเทศในภาคพื้นยุโรป เช่น ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมัน และบางประเทศในทวีปเอเชีย เช่น ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลี เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ส่วนใหญ่จะเป็นการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) กล่าวคือ จะเป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ อันได้แก่ ตัวยกกฎหมาย ตำรา วิทยานิพนธ์ และบทความทางกฎหมาย ตลอดจนคำพิพากษาศาลฎีกาของศาลไทยและต่างประเทศ โดยจะมีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในบางส่วนบางประเด็น ในด้านความคิดเห็นทางกฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหา